

Winterlezing 2023

De Cleveringzaal in het Kamerlingh Onnesgebouw – om niet ter beschikking gesteld door de Faculteit Rechtsgeleerdheid – liep aardig vol. Voorzitter John van Ruiten was tot zijn grote spijt verhinderd, zijn taak werd goedvol ingevuld door Mia Buma. Zij heette de talrijke aanwezigen hartelijk welkom, speciaal de spreker van de avond, Ton Denters, wethouder Asley North en alle medewerkers aan 'Hortus Leiden' 2023. Zij meldde dat de Hortus een mooi jaar achter de rug heeft. Er werden meer dan 200.000 bezoekers verwelkomd. De Stichting is actief met het ondersteunen van projecten zoals de renovatie varentuin en het zogenaamde Rondje Sterrewacht. Daarover zijn besprekingen met alle betrokkenen gaande en de Stichting wacht de uitkomsten daarvan af. Het aantal vrienden en adoptanten groeit na invoering van de nieuwe donatievormen nu weer boven de 1500.

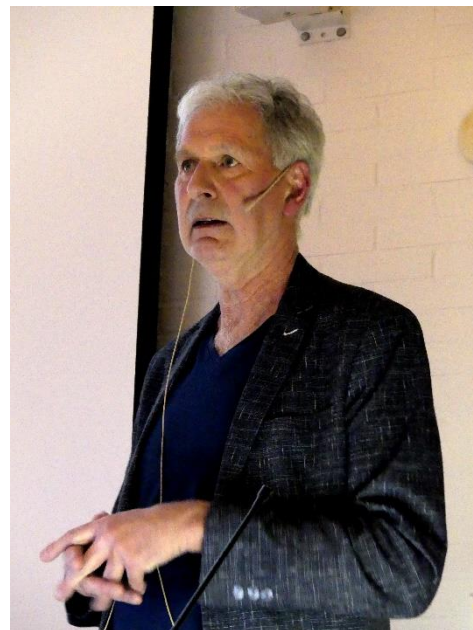

De zaal begint al aardig vol te lopen

Mia Buma

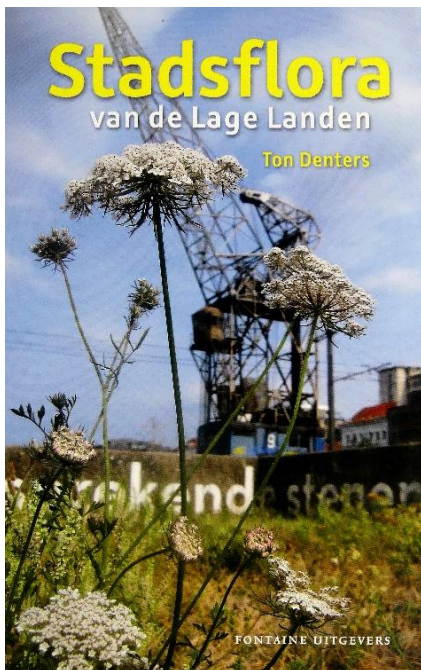
Daarna introduceerde Mia Ton Denters: Ton is een grote promotor van de stedelijke flora. Hij lanceerde het begrip: *urbaan district*, de stad als volwaardig natuurhabitat. Nu is dat een vast begrip in de Flora van Nederland geworden. Ton schreef ook succesvolle boeken, waaronder de Stadsflora van de Lage Landen (2020). Dit boek werd genomineerd voor de Jan Wolkers Prijs. In de pauze konden belangstellenden dit fraaie boek tegen een gereduceerde prijs aanschaffen. Ook in de pauze werd de Stadsnatuur Spellenmap gedemonstreerd door Maxime Boersma en Hanneke Jelles van de educatie-afdeling van de Hortus.

Ton Denters

Ton Denters is een grote autoriteit op het gebied van de stadsflora en presenteerde dat op aansprekende wijze vanuit vele invalshoeken. Ton begon met het verhaal dat hij tijdens zijn vervangende dienstplicht op het Rijksherbarium in Leiden terecht kwam, een geluk, omdat hij zijn botanische interesse daar verder kon uitbouwen. Die interesse spitste zich toe op de stadsflora.

Uit de Stadsflora van de Lage Landen: 'Onze steden zijn het domein van stadsplanten. Ze komen er spontaan op, gaan hun eigen gang. Dat levert een onverwachte en boeiende rijkdom op. De biodiversiteit is groot. De stad kent veel speciale, unieke soorten, sommige zijn er al sinds mensenheugenis thuis. Tweederde van onze natuurlijke flora huist in steden. De basisflora van stad omvat ca. 1350 soorten.' In Leiden vind je 600 soorten. Mede door het door Ton geprezen stoeplantjesproject van de Leidse Hortus is daar een groeiende belangstelling voor. Belangrijk, omdat stadsplanten bijdragen aan de vergroening van de stad die op haar beurt weer hittestress door klimaatverandering tegengaat. Daarvan zijn de burgers zich in toenemende mate bewust: vroeger was men boos op de gemeente als er onkruid tussen de tegels stond, tegenwoordig is men boos als de plantjes verwijderd worden!

Groen op grijs

In Amsterdam past men ecotechniek toe bij het opknappen van kademuren en de nieuwbouw ervan. Men gebruikt speciale specie waarop planten zich kunnen vestigen: groen op grijs. Dat zou ook voor Leiden een prima idee zijn.

Ton heeft ontzettend veel verteld, te veel om op te noemen in het bestek van dit stukje. Enkele voorbeelden:

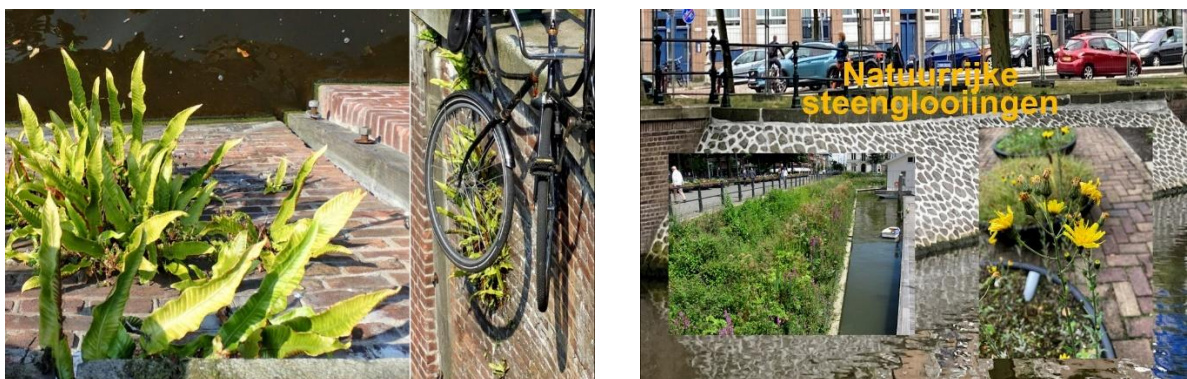
In Gent wordt –anders dan in andere steden, waar veel gefatsoeneerd is- ruimte geboden aan ruig stadsgroen. Goed voor de biodiversiteit en tegelijk avontuurlijke speelnaam voor kinderen. Op een verlaten en vervallen textiel fabrieksterrein heeft men laten groeien wat zich spontaan aandienende: in totaal meer dan 100 houtige gewassen. Hieruit is het Groenevalleipark ontstaan, met allemaal planten en bomen die zich op die plaats goed thuis voelen en nauwelijks onderhoud behoeven.

Veel planten in de stad zijn verwilderd. Ze zijn ontsnapt uit tuinen, van groendaken en uit kuipen, terwijl er ook 'vreemde' zaden terecht komen in de stadsnatuur, bijvoorbeeld bij havens of gemorst chiazaad. Ton omschreef deze ontsnappers als 'vlieders'.

In Amsterdam is spontaan een vijgenboom gegroeid in de Minnemoersstraat. Die krijgt alleen geen rijpe vruchten, want het subtropische wespje dat voor de bestuiving moet zorgen is hier nog niet gearriveerd. Wellicht komt het nog.

Goed beschermde tongvaren

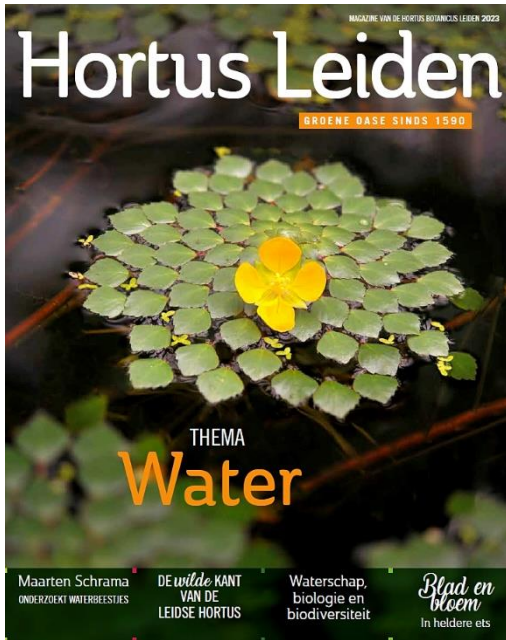
Steenhavikskruid in Amsterdam

In Amsterdam komt het zeldzame Steenhavikskruid al 150 jaar op één plek voor en nergens anders. Vaak komen hier floristen op af.

Duidelijk is geworden dat gemeenten veel kunnen bijdragen aan de vergroening van de stad door een alternatief beheer van de openbare ruimte. Men zal rekening moeten houden met een andere vegetatie in de toekomst door klimaatverandering. En men zal de burgers in de stad moeten meenemen in de vergroening. Ton Denters, in Amsterdam werkzaam als gemeentelijk groenstrateeg, levert een grote bijdrage door middel van zijn werkzaamheden en zeker ook door het uitdragen daarvan. Een taak waarvan hij zich vanavond op voortreffelijke wijze heeft gekweten: het publiek hing aan zijn lippen! Mia overhandigde Ton als dank een fraaie plaat uit de Flora Japonica.

Flora Japonica

Hoofdredacteur Adri Mulder presenteerde vol trots de zesde editie van 'Hortus Leiden', het magazine dat de Hortus botanicus Leiden en zijn Vrienden samen maken. Ook dit jaar weer hebben alle medewerkers, auteurs, fotografen, tekenaars en mensen die het geheel corrigeren, weer belangeloos meegewerkt. Heel bijzonder. Adri dankte iedereen dan ook hartelijk. Vervolgens reikte zij het eerste exemplaar van de zesde editie uit aan wethouder Ashley North, die van plan is Leiden komende jaren te wapenen tegen de gevolgen van klimaatverandering: schade door wateroverlast, overstrooming en hitte. Het groener maken van de stad hoort hierbij. Adri wenste hem veel succes met het uitvoeren van deze plannen. Ashley North nam het magazine met zichtbaar plezier in ontvangst. Hij vertelde over zijn plannen en prees de Hortus die met het al eerder gememoreerd stoeplantjes-project bijdraagt aan de bewustwording van groen onder de Leidenaren.

Maxime en Hanneke demonstreren de Stadsnatuur Spellenmap

Wethouder Ashley North

Jaarring

Vorig jaar bloeiden er in de Hortus twee exemplaren van de *Amorphophallus titanum* en het jaar ervoor kwam de *Amorphophallus decus-silvae* in bloei. Al deze gelegenheden leidden tot een enorme toeloop naar de Hortus van vele belangstellenden die deze wonderen wilden aanschouwen. Ook in de pers werd er breed gewag van gemaakt. Dat de zogenaamde penisplanten het zo goed doen, is in belangrijke mate te danken aan de toewijding waarmee vrijwilliger Rudmer Postma ze verzorgt. De Jaarring 2023 is dan ook toegekend aan Rudmer.

***Amorphophallus gigas*: in bloei in 2023?**

Hij mag zich een jaar lang Adoptant noemen van de *Zelkova serrata*, een prachtige Seboldboom. En hij kreeg een bijbehorende oorkonde uit handen van Mia Buma. Rudmer betrok in zijn dankwoord Rogier van Vugt en andere Hortusmedewerkers erbij, het succes van de penisplanten is aan meer mensen dan alleen hem te danken. Hij voorspelde alvast de bloei van weer een andere soort, de *Amorphophallus gigas*, dit jaar. Mooi om naar uit te zien!

tekst Adri Mulder; foto's Adri Mulder en Gerbrand van den Ban; beeld: uit de presentatie van Ton Denters